सरकारको कर्तव्य

* पीडित व्यक्तिलाई अन्य सुविधाहरुको साथ–साथै कानुनी सहायता प्रदान गर्नु।
* पीडित व्यक्तिलाई यात्रा र भरण–पोषणको खर्च दिनु।
* पीडित व्यक्तिहरुको अर्थिक वा सामाजिक पुनर्वासको व्यवस्था गर्नु।
* नीरिक्षण समिति नियुक्त गर्नु।
* अनुसूचित जाति–जनजाति समुदायलाई सुरक्षा प्रदान गर्नु।

सत्यमेव जयते

न्याय विभाग

विधि तथा न्याय मन्त्रालय, भारत सरकार

साक्षर भारत

राज्य स्रोत केन्द्र असम

राष्ट्रिय साक्षरता मिसन प्राधिकरण

मानव संसाधन विकास मन्त्रालय, भारत सरकार

website :: www.srcguwahati.in

साक्षर भारत

कानुनी साक्षरता शृंखला-४

अनुसूचित जाति–जनजाति अत्याचार प्रतिरोध कानुन

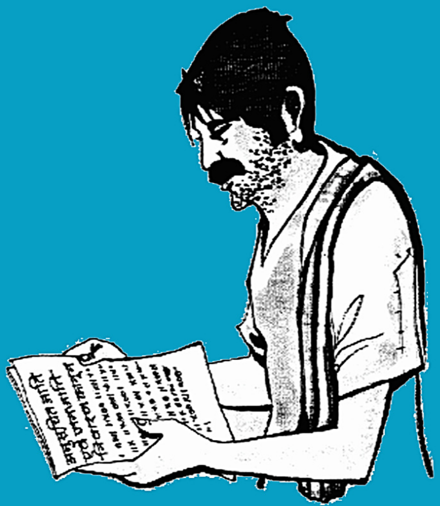

अनुसूचित जाति-जनजाति अत्याचार प्रतिरोध कानुन 1989

अनुसूचित जाति-जनजातिहरुमाथि हुने अत्याचार रोक्नको निम्ति अनुसूचित जाति-जनजाति अत्याचार प्रतिरोध कानुन 1989 बनाईएको हो।

अनुसूचित जाति-जनजातिका सदस्य को को हुन्?

आर्थिक वा सामाजिक रुपले अत्यन्तै पछाडिएका जातिको चौमुखी विकास लगायत उसलाई समाजको मुख्यधारासित जोड्ने उद्देश्यले भारत सरकारद्वारा अनुसूचित जाति-जनजातिको एउटा सूची बनाइएको छ। यस सूचीमा मोची, कुली, मेत्तर, सुनारी जस्ता समाजका व्यक्तिहरु सम्मिलित छन। प्रत्येक राज्यमा त्यहाँका निवासीहरु अनुसार, अनुसूचित जाति-जनजातिको सदस्य सूची तयार पारिएको छ।

कसले अत्याचार गर्न सक्छ?

अनुसूचित जाति-जनजाति बाहिरका कुनै पनि व्यक्तिले अनुसूचित जाति-जनजातिका सदस्यसंग यस प्रकारका व्यवहार गर्न सक्छ-

* जातिसूचक शब्द उच्चारण गरी बोलाउनु।
* हानिकारक वस्तुहरु खान वा खुवाउन बाध्य गराउनु।
* उसको घर वा घरको सीमाभित्र फोहोर, पिसाब, शौच आदि फ्याँक्नु।
* उसको सम्मानमा चोट पुर्‍याउनु।
* उसको जमीन जबरदस्ती हडपिनु वा त्यहाँ खेती गर्नु।
* उसलाई जबरदस्ती आफ्नो काममा खटाउनु।
* मतदान गर्न नदिनु वा कुनै विशेष व्यक्तिको पक्षमा मतदान दिन बाध्य गराउनु।
* ऊमाथि झूटो आरोप लगाउनु वा झुटो मुद्दा दर्ता गर्नु।
* महिलाको लज्जा भंग गर्नु वा ऊमाथि बल प्रयोग गरि उसको यौन शोषण गर्नु।
* उसलाई हैंडपम्प, इनार, तलाउ वा जलस्रोतबाट पानी लिन नदिनु।
* उसलाई घर, गाउँ छोडनमा बाध्य गराउनु। आदि।

अपराधीको सजा के हुन सक्छ?

यस्तो अपराध गर्ने व्यक्तिलाई 6 महिनादेखि 5 सालसम्म जेल हुन सक्छ।

पुलिस थानामा उजुरी कसरी दर्ता गर्ने ?

यदि कुनै अनुसूचित जाति-जनजातिका व्यक्तिविरुद्ध भने अपराध भयो कुनै, व्यक्तिले-

* पुलिस थानामा मौखिक उजुरी दर्ता गर्न सक्छ। पुलिस अधिकारीले उसको मौखिक उजुरीलाई लिखित रुप दिनुका साथै पढेर सुनाउने छ।
* लिखित उजुरीपनि दर्ता गर्न सक्छ।
* उजुरी प्राप्त गरेपछि पुलिस अधीक्षकले घटनाको जांच गर्ने छन्।
* पुलिसद्वारा पिड़ीत व्यक्ति एवं उसको परिवारलाई सुरक्षा प्रदान गरिने छ।
* पीड़ित व्यक्तिलाई तत्काल राहत प्रदान गरिने छ।
* अपराधीको सनाखत गरि उसलाई पक्राउ गरिने छ। आदि।

पीडित व्यक्तिलाई के सहायता प्राप्त हुन्छ?

* पुनर्वासको व्यवस्था।
* नगद वा वस्तुको रुपमा सहायता।
* कृषि भूमि तथा घडेरी प्रदान गरिन्छ।
* आश्रित वा कुटुम्बका सदस्यहरु बिच एकजानालाई रोजगार प्रदान गरिन्छ।
* विधवा, अपांग वा अत्याचार पीडित वृद्धहरुको निम्ति पेन्सन योजना।
* पीडित व्यक्तिलाई आफ्नो गृह निर्माणका लागि ईटा-ढुंगा आदि सामग्री उपलब्ध गराईन्छ। आदि।